

Ocena użyteczności internetowych narzędzi angażujących użytkownika i otoczenie biblioteki w proces kształtowania księgozbioru

Biblioteki jako jedne z pierwszych zaznaczyły swoją obecność w Internecie [8], choć fakt ten nie zadomowił się w świadomości społecznej. Dotycząca tego tematu literatura daje obraz postępującej ewolucji od stron www do portali bibliotecznych². Gdy w latach dziewięćdziesiątych XX w. zwracano uwagę przede wszystkim na estetykę stron oraz obecne w nich treści informacyjne, nie zawsze jeszcze obejmujące katalog online [21], to po roku 2000 strony domowe bibliotek stały się już bramą dostępu nie tylko do szerokiego zakresu usług informacyjnych, ale przede wszystkim do cyfrowych zasobów informacji [18; 27]. Dostrzeżona została również rola portalu bibliotecznego w kształtowaniu wizerunku biblioteki, zwłaszcza wobec zmieniających się potrzeb, oczekiwań i zachowań użytkowników [2; 4; 9; 14; 15; 31; 33; 36]. Nowy użytkownik, wychowany na grach komputerowych i Internecie, jest niecierpliwy i przyzwyczajony do szybkiego dostępu do informacji [8; 17; 22; 33]. Istotna stała się więc interaktywność portali [1; 23; 35], dzięki czemu rozwija się wieloaspektowa komunikacja z otoczeniem biblioteki [6; 26], co ma znaczący wpływ na jej ocenę. W portalu bibliotecznym przenikają się i uzupełniają tradycyjne funkcje, służąc zarazem promocji biblioteki [34, s. 64].

Literatura na temat serwisów www bibliotek jest bardzo bogata. Nie brakuje prac zajmujących się rolą i zadaniami portali bibliotecznych [7; 11; 26; 30] doradzających, jak zbudować profesjonalny portal, jak nim zarządzać i jak dbać o jego jakość [5; 28; 29]. Wielokrotnie oceniano też obecność bibliotek w Internecie [3; 19; 25] oraz funkcjonalność i użyteczność portali różnych typów bibliotek [16; 19; 27; 31; 32; 35; 37; 39].

Użytkownik, przyzwyczajony do zaspokajania potrzeb w Internecie, często ocenia bibliotekę na podstawie swoich doświadczeń z jej portalem [26, s. 10]. Jako odbiorca usług biblioteki, czytelnik w dużej mierze decyduje o jej przyszłości, gdyż jest warunkiem jej istnienia, toteż większość wprowadzanych zmian jest ukierunkowana właśnie na niego [37, s. 23].

Interaktywność, szybkość komunikacji i niski koszt przekazu sprawiają, że portal biblioteczny może być z powodzeniem wykorzystywany w wielu procesach bibliotecznych, także tych, które dotąd nie uzewnętrzniały się w bezpośrednich kontaktach z użytkownikiem, jak np. procesy gromadzenia zbiorów. Portal biblioteczny jest miejscem, gdzie można zaprezentować politykę gromadzenia zasobów, opisywaną dotąd zwykle w wewnętrznych dokumentach, niedostępnych publicznie. Standardem stało się umieszczanie w portalu wykazów bądź bardziej szczegółowych prezentacji nabytków oraz informacji skierowanych do darczyńców, pragnących wzbogacić zbiory biblioteczne. Wiele księżnic za pośrednictwem

¹ mgr Ewa Dąbrowska, Biblioteka Jagiellońska, e-mail: ewa.dabrowska@uj.edu.pl

² Obecnie nadal często używa się wyrażenia *biblioteczna strona www*, choć pojęcie to odnieść należy tylko do pojedynczego dokumentu HTML, szczególnie że mamy dziś do czynienia z dziesiątkami, czy nawet setkami powiązanych ze sobą stron. Obecnie za *stronę domową* uznaje się tę postawioną na początku struktury – na najwyższym poziomie hierarchii. Właściwsze wydaje się więc posługiwanie się terminem *serwis www* [26, s. 21-23; 21, s. 166] lub *portal biblioteczny* [17, s. 26; 18, s. 58-59].

swego portalu umożliwia czytelnikom składanie dezyderatów, zamieszcza listy dubletów do przekazania oraz spisy poszukiwanych publikacji.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę oceny przydatności formularzy typu „zapropnuj zakup”, list dubletów i list publikacji poszukiwanych przez biblioteki dla celów gromadzenia i uzupełniania zbiorów oraz gospodarki dubletami. Zbadano, czy i w jakim stopniu korzystają z nich użytkownicy bibliotek oraz inne grupy z bliższego i dalszego otoczenia biblioteki, a przede wszystkim, na ile są pomocne w pracy bibliotekarzy.

Ma to wymiar praktyczny, zwłaszcza dla bibliotek, które takimi narzędziami dotąd się nie posługiwały³ i zamierzają je dopiero wprowadzić. Wielu bibliotekarzy z ankietowanych przez autorkę bibliotek wyrażało zainteresowanie wynikami badań, choć takie elementy w portalach większości już funkcjonują.

Przystępując do tematu, przyjęto pewne założenia, które następnie miały zostać zweryfikowane na podstawie danych zebranych za pomocą rozesłanych ankiet. Pierwsze z badanych narzędzi, czyli możliwość zgłaszania online dezyderatów przez czytelników, ma pomóc w zaspokojeniu ich potrzeb. Użytkownicy nieraz wyrażają niezadowolenie z powodu małej dostępności lub braku potrzebnych im publikacji. Takie zgłoszenia zbierane były dotąd zwykle za pośrednictwem oddziałów mających bezpośredni kontakt z użytkownikiem – udostępniania, informacji naukowej, katalogów. Zamieszczenie formularza na jednej ze stron portalu bibliotecznego powinno skutkować zwiększoną liczbą zgłoszeń ze strony czytelników, którzy w trakcie korzystania z katalogu online nie znaleźli potrzebnych im pozycji. Tym samym użytkownik staje się partnerem biblioteki, biorącym udział w gromadzeniu zbiorów.

Oferta dubletów, zamiast rosyłania jej pocztą tradycyjną lub elektroniczną, zostaje zamieszczona w portalu internetowym, co pozwala zaoszczędzić koszty i czas. Jest bez przerwy dostępna i może być na bieżąco aktualizowana. Niewątpliwie jednak konieczne jest podjęcie przynajmniej jednorazowej akcji informacyjnej, by biblioteki, które mogą się taką ofertą interesować, wiedziały o jej istnieniu.

Biblioteki nieraz stają przed problemem nabycia niektórych publikacji, np. z powodu wyczerpania nakładu. Niekiedy poszukują wydawnictw antykwarycznych, by uzupełnić księgozbiór lub zastąpić zagubiony egzemplarz. Zamieszczenie listy poszukiwanych tytułów może pomóc w ich zdobyciu. Osoby prywatne lub firmy zajmujące się handlem książką mogą być w posiadaniu tych publikacji i chcieć je sprzedać lub nawet podarować. Taka forma może wspomóc inne działania bibliotekarzy, prowadzące do pozyskania poszukiwanych materiałów. Poza tym istnieje możliwość korzystania przez użytkownika z listy poszukiwanych publikacji w celu uregulowania swoich należności wobec biblioteki, powstałych na skutek przetrzymania, zniszczenia lub zagubienia wypożyczonych dzieł.

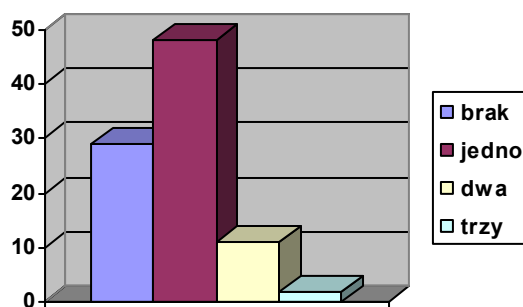
Aby ocenić, jak w praktyce wykorzystywane są powyższe elementy portalu bibliotecznego i na ile są przydatne w pracy bibliotekarzy, rozesłano ankietę do wybranych bibliotek uczelnianych. Równocześnie przyjrano się zawartości ich portali pod kątem interesujących narzędzi. Posłużono się w tym celu listą rankingową uczelni za rok 2011, sporządzoną przez *Rzeczpospolitą* i *Perspektywy*, która obejmowała 90 wyższych szkół publicznych i prywatnych. Wykorzystanie wspomnianej listy miało zapewnić wybór najlepszych bibliotek, których funkcjonowanie było zresztą jednym z kryteriów branych pod uwagę podczas oceniania uczelni. Ogółem badaniem objęto 21 bibliotek uniwersyteckich, 17 – politechnicznych, 19 bibliotek różnych szkół wyższych, 9 – ekonomicznych, 8 –

³ Przykładowo Biblioteka Jagiellońska dopiero planuje zamieścić taki formularz oraz listy w swoim nowym, obecnie opracowywanym portalu.

medycznych, 5 – akademii wychowania fizycznego i sportu, 5 bibliotek uczelni wojskowych, 3 biblioteki uniwersytetów przyrodniczych, 2 – uczelni pedagogicznych i 2 – uczelni rolniczych⁴.

Po zapoznaniu się bliżej z zawartością serwisów internetowych tych bibliotek okazało się, że 30 z nich (33%) nie oferuje w ogóle wspomnianych narzędzi, 48 (53%) ma tylko jedno z nich, 11 (12%) posługuje się dwoma, a tylko dwie biblioteki (2%) mają wszystkie trzy. Wyniki te przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 1. Liczba narzędzi oferowanych w bibliotekach z listy rankingowej

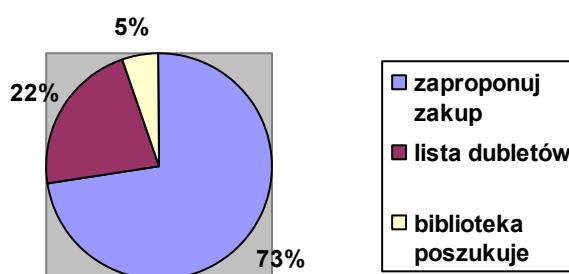

Źródło: opracowanie własne.

Zastanawia fakt, że wśród pierwszych i ostatnich dwudziestu bibliotek z listy było znacznie więcej tych, które nie posiadają żadnej z wymienionych funkcji, niż wśród bibliotek będących na pozycjach środkowych.

55 bibliotek daje czytelnikowi możliwość zgłoszenia propozycji zakupu online, 17 – zamieszcza listy dubletów skierowane do innych bibliotek, a tylko 4 ogłaszają listy tytułów, które chcą pozyskać do swych zbiorów (rys. 2).

Rysunek 2. Odsetek bibliotek z listy rankingowej uczelni posiadających poszczególne narzędzia

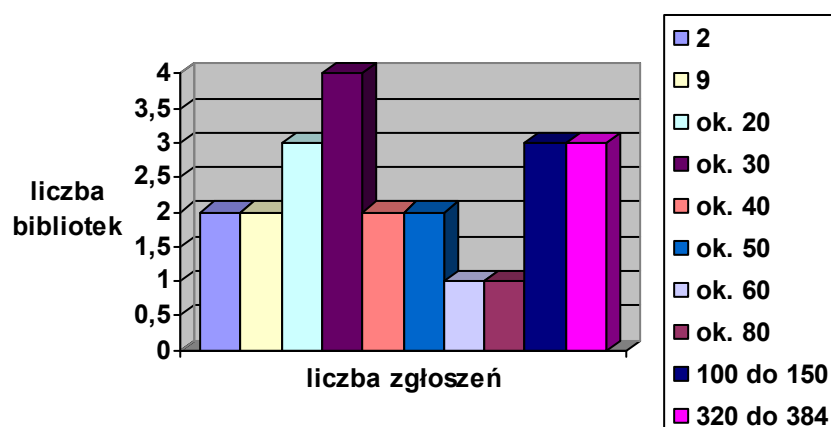
Źródło: opracowanie własne.

⁴ Pełen wykaz bibliotek wraz z występowaniem trzech badanych usług zamieszczono w załączniku.

Na ankietę odpowiadały 34 biblioteki (37% z całości): 12 uniwersyteckich, 7 politechnicznych, 4 uczelni ekonomicznych, 5 różnych szkół wyższych, 2 uczelni przyrodniczych i po jednej wyższych szkół medycznych, wojskowych, pedagogicznych oraz wychowania fizycznego i sportu.

27 z nich (79% spośród ankietowanych, a 49% spośród wszystkich z listy rankingowej uczelni) informowało użytkowników o możliwości zaproponowania do zbiorów książki, czasopisma lub innych dokumentów za pomocą przygotowanego w tym celu formularza dostępnego online⁵, a tylko w jednym przypadku za pośrednictwem poczty e-mail. Największą grupę, bo 10 instytucji, tworzą biblioteki uniwersyteckie, druga w kolejności grupa to 7 bibliotek politechnik, następnie 5 bibliotek różnych szkół wyższych, dwie – uczelni ekonomicznych, jedna – przyrodniczej, jedna – medycznej i jedna – pedagogicznej. W większości bibliotek takie formularze funkcjonują zaledwie od roku lub dwóch lat, trudno więc prześledzić zmiany w liczbie zgłaszanych dezyderatów i określić jakieś tendencje. Poza tym niektóre z bibliotek nie prowadzą statystyk w tym zakresie, nie na wszystkie pytania też uzyskano odpowiedzi. Zebrane informacje są w pewnej mierze zaskakujące. Wydawało się bowiem, że czytelnicy zasypują biblioteki nadmiarem dezyderatów, tymczasem w ciągu 2011 r. w dwóch bibliotekach liczba zgłoszeń wynosiła tylko dwa, w jedenastu – między 10 a 30, w dwóch – około 40, w dwóch – około 50, w jednej – 60, w jednej – około 80, w trzech – od 100 do 150, a w trzech kolejnych – pomiędzy 320 a 384, co uwidoczniło na rysunku 3.

Rysunek 3. Liczba dezyderatów zgłaszanych online w bibliotekach w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wyniki ankiety, daje się zauważyć, że grupę, w której czytelnicy składają najczęściej dezyderatów tworzą biblioteki uniwersyteckie (pow. 300 zgłoszeń w 2011 r., a nawet ponad 500 w 2010 r., choć i tu był przypadek biblioteki z dwoma dezyderatami w ciągu roku) oraz biblioteki politechnik (do 100 zgłoszeń). W innych bibliotekach liczba ta waha się między 2 a 80 (tab. 1).

Tabela 1. Liczba dezyderatów złożonych w poszczególnych typach bibliotek

Typ biblioteki	Liczba zgłoszeń (w zakresie od-do)	
Biblioteki uniwersyteckie	2010	2-570

⁵ Omówienie elektronicznych formularzy „zaproponuj do zbiorów” zob. [13].

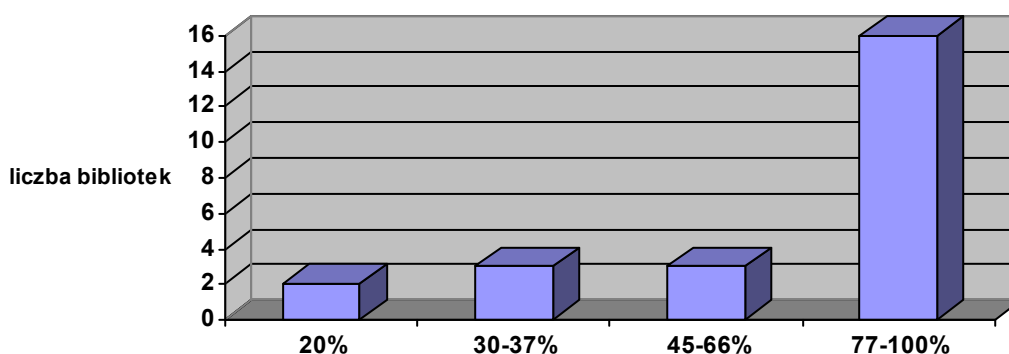
	2011	2-381
Biblioteki politechnik	2010	5-116
	2011	9-100
Biblioteki uniwersytetów ekonomicznych	2010	63-96
	2011	60-79
Biblioteki uniwersytetów medycznych	2010	65
	2011	23
Biblioteki uniwersytetów przyrodniczych	2010	-
	2011	9
Biblioteki uniwersytetów pedagogicznych	2010	3
	2011	2
Biblioteki innych szkół wyższych	2010	18
	2011	20-50

Źródło: opracowanie własne.

W każdej bibliotece można składać propozycje zakupu dotyczące książek, w sześciu bibliotekach – także baz danych, dokumentów elektronicznych i czasopism online, w pięciu – czasopism, a w jednej czytelnicy proponują również zakup filmów, testów psychologicznych i gier szkoleniowych. W 15 bibliotekach dezyderaty może składać każdy, kto wejdzie na stronę biblioteki, w pięciu – tylko pracownicy i studenci danej uczelni, w czterech – tylko zalogowani użytkownicy, a w jednej – tylko pracownicy naukowi danej uczelni. Grupę najbardziej aktywną stanowią studenci (14 bibliotek), a za nimi pracownicy naukowi (10 bibliotek).

Z propozycji tych do realizacji przekazywano od 20 do 100%. W trzech bibliotekach zakupiono 100% tytułów proponowanych przez czytelników, w siedmiu – między 90 a 98%, w sześciu – między 77 a 86%, w trzech – między 45 a 66%, w trzech – od 30 do 37%, a w dwóch – tylko 20%. Dla pozostałych bibliotek brak danych. Widać wyraźnie, że w większości bibliotek wszystkie lub prawie wszystkie dezyderaty są realizowane. Warto jednak zauważyć, że biblioteka, która miała najwięcej zgłoszeń (570 w 2010 r. i 381 w 2011 r.), zrealizowała z nich tylko ok. 31% w 2010 r. i ok. 21% w 2011 r. Nie jest to jednak regułą, gdyż w innych bibliotekach z dużą liczbą dezyderatów zrealizowano od 70 do 95% z nich (rys. 4).

Rysunek 4. Odsetek realizowanych dezyderatów

Źródło: opracowanie własne.

Przyczyny odmowy zwykle się powtarzają (tab. 2). Najczęstszą jest wyczerpanie nakładu, niezgodność proponowanych tytułów z profilem biblioteki, brak środków na zakup

lub fakt posiadania już w zbiorach danej pozycji. To ostatnie świadczy o tym, że użytkownicy mają problemy z posługiwaniem się katalogiem lub zapominają, że należy w niektórych przypadkach sprawdzać jeszcze tradycyjne katalogi kartkowe.

Tabela 2. Przyczyny odmowy realizacji dezyderatów

Przyczyna odmowy	Liczba odpowiedzi
Wyczerpanie nakładu	17
Niezgodność z profilem biblioteki	8
Obecność tytułu w zbiorach	8
Brak środków	6
Zbyt wysoka cena	4
Posiadanie przez bibliotekę wersji cyfrowej	2
Wystarczająca ilość egzemplarzy w zbiorach	1
Oczekiwanie na egzemplarz obowiązkowy	1
Brak przekonującego uzasadnienia zakupu	1

Źródło: opracowanie własne.

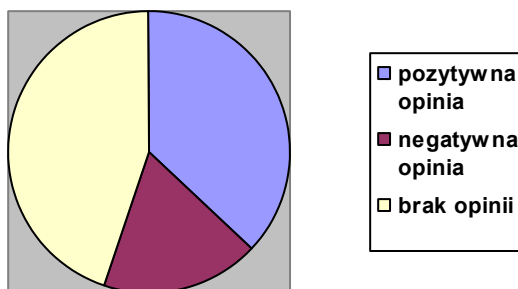
W prawie wszystkich bibliotekach czytelnik jest informowany o dalszych losach jego dezyderatu. W jednej czyni się tak tylko na jego wyraźne życzenie, a w jeszcze innej nie ma takiego zwyczaju.

Jeśli idzie o listy dubletów i druków zbędnych, przeznaczonych do bezpłatnego przekazania, to zamieszcza je w swoim portalu 16 bibliotek uczelni znajdujących się na liście rankingowej (17% całości). Spośród tych, które odpowiedziały na ankietę, takie propozycje skierowane do innych bibliotek ma 12 (36% spośród ankietowanych, ale 75% spośród wszystkich z listy rankingowej uczelni). Są wśród nich cztery biblioteki uniwersyteckie, 3 – politechnik, jedna – uniwersytetu ekonomicznego, jedna – przyrodniczego i trzy – innych szkół wyższych.

Okazuje się, że publikacje z tych list są przekazywane nie tylko innym bibliotekom, ale i pracownikom oraz studentom własnej uczelni (7 bibliotek). Oprócz tego na portalach niektórych bibliotek funkcjonuje sprzedaż publikacji własnych, rodzimej uczelni, ale i antykwariat zawierający w swej ofercie także dublety i druki zbędne. Tą drogą przekazano w 2011 r. od 100 do 1080 wol. zbędnych książek i czasopism, a w roku 2010 od 10 do 1600 woluminów.

5 bibliotek nie poprzestaje na prezentowaniu oferty dubletów na swoim portalu, ale wysyła także pocztą, najczęściej elektroniczną, listy publikacji do przekazania. Sześć bibliotek oceniło lepiej skuteczność zamieszczenia takich list w ramach portalu, trzy – odpowiedziały, że lepszy odzew jest na listy przesyłane przez e-mail, a trzy kolejne nie były w stanie ocenić, która metoda jest skuteczniejsza. 45% bibliotek nie wyraziło swej opinii na temat tej usługi, 37% oceniło ją pozytywnie, 18% wyraziło sceptycyzm lub negatywną opinię (rys. 5).

Rysunek 5. Ocena użyteczności zamieszczania list dubletów w portalu bibliotecznym

Źródło: opracowanie własne.

Zaledwie w czterech instytucjach znaleźć można listy publikacji, które biblioteka chciałaby pozyskać do zbiorów, przy czym w jednym przypadku są to pozycje do zasponsorowania poprzez wpłatę datku na wskazane konto, a w jednym jest to lista wydawnictw, którymi można uregulować należności wobec biblioteki – za zagubione, zniszczone lub przetrzymane książki.

Dwie biblioteki zamieszczają listy poszukiwanych tytułów, przy czym są to nie tylko bieżące wydawnictwa, lecz w dużej mierze antykwaryczne. Tą drogą nie są pozyskiwane znaczące ilości tytułów – 12 i 21 wol. w ciągu 2011 r. Trafiają one do biblioteki jako dar lub drogą kupna – od użytkowników biblioteki, od osób postronnych oraz zajmujących się zawodowo handlem książką. Jedna z tych bibliotek dopuszcza również możliwość uregulowania należności wobec biblioteki, druga dopiero planuje taką możliwość.

Powszechniejsze i skuteczniejsze są listy poszukiwanych pozycji w oddziałach udostępniania lub przekazywane do antykwariatów – tą drogą pozyskiwana jest większa liczba woluminów.

Interesująca jest inicjatywa Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, w której od 2004 r. prowadzona jest akcja *Książka z rekomendacją*, w ramach której publikowane są wykazy książek, których zakup można wesprzeć, wpłacając określoną kwotę na wskazane konto; samemu też można zarekomendować książkę do zakupu. Do 2010 r. tą drogą otrzymano 351 książek polskich o wartości 18 118 zł oraz 165 książek zagranicznych o wartości 27 763 zł. Jest to skuteczny sposób na wsparcie biblioteki, a z niewystarczającymi środkami borykają się zapewne prawie wszystkie placówki.

Analizując wyniki przeprowadzonych badań należy stwierdzić, że użyteczność i przydatność trzech badanych narzędzi jest różna. Najczęściej wykorzystywany jest formularz zgłoszenia propozycji zakupu do zbiorów. Ma go w swym portalu 60% bibliotek z listy rankingowej uczelni, a 79% z tych, które odpowiedziały na ankietę. W większości wypadków nie ma ograniczeń co do tego, kto może takie dezyderaty składać, a aktywnością w tej mierze wyróżniają się studenci. W większości bibliotek realizuje się wysoki procent zgłoszeń. Zwraca uwagę natomiast mała liczba zgłoszeń w niektórych placówkach. Pojawia się pytanie, czy to oznacza, że potrzeby czytelników w tych instytucjach są w pełni zaspokojone, czy wskazuje to raczej na ich bierność? Może ona wynikać z braku wiary w to, że biblioteka wypełni postulat, niechęci do oczekiwania, aż potrzebny tytuł zostanie sprowadzony i szukanie go gdzie indziej albo też z chęci zachowania anonimowości. Świadczyć może o tym przykład jednej z bibliotek, w której większą popularnością niż elektroniczny formularz cieszy się zeszyt, do którego można anonimowo wpisywać propozycje zakupu.

Bibliotekarze jednak dobrze oceniają tę formę pozyskiwania informacji o potrzebach czytelniczych. W niektórych bibliotekach obserwuje się coraz większe zainteresowanie tą usługą, pojawiają się wręcz „stali klienci”. Gdzie indziej, mimo małej liczby składanych zamówień, taka forma kontaktu między bibliotekarzem a czytelnikiem jest bardzo ceniona, a zgłoszenia użytkowników realizowane są w pierwszej kolejności, by zachęcić ich do dalszej współpracy. System sygnalizowania dezyderatów uważany jest za bardzo pożyteczną formę kontaktu z czytelnikiem, przy tej okazji bowiem dają się zdiagnozować problemy użytkowników w korzystaniu z biblioteki. Na przykład użytkownicy zgłaszają konieczność zakupu książek, które są już w zbiorach, podając jako uzasadnienie ich brak. Wskazuje to na konieczność położenia większego nacisku podczas szkoleń bibliotecznych na umiejętność posługiwania się katalogiem. Przy okazji zgłaszania propozycji zakupu nawiązywana bywa czasem korespondencja, przeradzająca się niekiedy w krótkie instruktaże. Wskazuje się również inne możliwości skorzystania z poszukiwanego tytułu, np. w wersji elektronicznej.

W niektórych bibliotekach procedury zamawiania książek, zapisy regulaminowe (np. zatwierdzanie zakupów do czytelni filialnych przez upoważnione osoby z wydziałów), konieczność przeprowadzania przetargów oraz ograniczone środki sprawiają, że bibliotekarze nie widzą możliwości uruchomienia takiej usługi. W wielu bibliotekach funkcjonuje ona zbyt krótko, by móc ją ocenić, a niektóre dopiero są w trakcie przygotowywania takiej możliwości. W jednej z bibliotek, choć pozytywnie wypowiedziano się o tej funkcji, stwierdzono, że jest to dla bibliotekarzy duże obciążenie dodatkową pracą.

Pojawia się pytanie, czy i jaki wpływ na liczbę zgłoszeń ma umiejscowienie tej usługi w portalu biblioteki, czy powinna znajdować się ona na stronie głównej, czy np. przy katalogu. W jednej z bibliotek jako wadę wskazywano właśnie ulokowanie tej usługi w „Formularzach”, przez co jest słabo wykorzystywana. Badanie przeprowadzone wśród użytkowników pokazało, że i oni są podzieleni co do opinii, gdzie powinna się znajdować [12, s. 78]. Z pewnością w lepszym wykorzystaniu mógłby pomóc dostęp możliwy z wielu miejsc na stronie, czyli tzw. przekierowanie.

Można przyjąć, że obecność w portalu biblioteki formularza „zaproponuj do zbiorów” staje się normą, a jego znaczenie jest coraz bardziej doceniane [1, s. 52, 54; 2, s. 15-16; 7, s. 388; 31, s. 14; 36, s. 361]. Jest nawet elementem brany pod uwagę podczas oceny całego serwisu bibliotecznego [27, s. 74]. Jego brak może sugerować brak zainteresowania potrzebami czytelników, a przecież biblioteka jako instytucja usługowa nie powinna funkcjonować bez ich wiarygodnego rozpoznania [9].

Listy dubletów zamieszczone w portalu bibliotecznym to druga, pod względem częstotliwości występowania, badana funkcja. Sceptycy uważają, że jest to forma zbyt czasochłonna i pracochłonna dla kontrahentów i bardziej prawdopodobne jest sprawdzenie i zamówienie publikacji z listy otrzymanej pocztą niż poszukiwanie takich list w portalach innych bibliotek. Możliwość ta w opinii niektórych wykorzystywana jest sporadycznie, tym bardziej, że obecnie wiele bibliotek redukuje wymianę lub wręcz zmierza do jej likwidacji, choć nie dotyczy to raczej postępowania z dubletami i drukami zbędnymi, chyba że, tak jak podano w jednej z ankiet, publikacje, które nie zainteresowały innych bibliotek, są wykładane do zabrania przez czytelników. Więcej jednak było głosów pozytywnie oceniających taką możliwość. Określano ją jako przydatną i dającą okazję do łatwego i szybkiego rozdysponowania zbędnych w bibliotece publikacji, dzięki której zyskuje się wolne miejsce magazynowe. Wyrażono opinię, że dzięki zamieszczeniu listy na portalu jest do niej nieograniczony dostęp, a oferta trafia do szerszego grona odbiorców niż e-mail, skierowany tylko do określonej, wąskiej grupy osób.

Lista bądź baza „biblioteka poszukuje” może być formą wsparcia biblioteki poprzez zasponsorowanie zakupu publikacji do zbiorów. Za pomocą wydawnictw z takiej listy czytelnicy mogą regulować swoje należności wobec biblioteki, a umiejscowienie jej w portalu bibliotecznym ułatwia zainteresowanym załatwienie sprawy. Jest to również bardzo interesująca możliwość pozyskiwania publikacji wyczerpanych, trudno dostępnych na rynku księgarskim, dawnych, jak i nowszych. Jako ich dostawcy byliby widziani czytelnicy biblioteki, którzy mogą dysponować takimi wydawnictwami w domu, a także osoby prywatne, nieraz przecież zwracające się do bibliotek z propozycją sprzedaży książek własnych lub odziedziczonych, a przede wszystkim antykwariusze oraz inne osoby i firmy zajmujące się zawodowo handlem książką. Należałoby jednak dotrzeć z informacją do potencjalnych kontrahentów oraz uświadomić otoczenie biblioteki o istniejących możliwościach. Funkcja taka może jednak pełnić rolę najwyżej pomocniczą, a nie powinna zastąpić innych, bardziej aktywnych działań zmierzających do uzupełnienia zbiorów.

Bibliografia

1. ANISZEWSKA Anna, KANT Katarzyna. Metody komunikacji elektronicznej między czytelnikiem a bibliotekarzem. In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Elektroniczny wizerunek biblioteki*. Gdańsk: Ateneum, 2008, s. 51-62. ISBN 978-83-610-79-01-9.
2. BARANOWSKA Sylwia. Partnerzy biblioteki a kreowanie jej wizerunku. In JURCZAK Izabela (red.). *Partnerzy bibliotek – model komunikacji z otoczeniem*. Łódź: Firma Księgarska Wiesława Juszcza, 2008, s. 13-19. ISBN 978-83-925616-0-6.
3. BEDNAREK-MICHALSKA Bożena. Ocena jakości bibliotekarskich serwisów informacyjnych udostępnianych w Internecie. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 2002, nr 2. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/31/michalska.php>. Stan z dnia 10.02.2012.
4. BUŁDAK Alicja, OLSZOWY-KATA Alicja. Elektroniczny wizerunek Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego. In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Elektroniczny wizerunek biblioteki*. Gdańsk: Ateneum, 2008, s. 225-238. ISBN 978-83-610-79-01-9.
5. CIERASZEWSKA Urszula, JUSZCZYK Helena. Jak zarządzać stroną www. Doświadczenia Biblioteki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i Biblioteki Politechniki Krakowskiej. In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Elektroniczny wizerunek biblioteki*. Gdańsk: Ateneum, 2008, s. 239-262. ISBN 978-83-610-79-01-9.
6. DEFERT-WOLF Lidia. „Klient nasz pan” – implikacje dla biblioteki dziś i jutro. In *Czytelnik czy klient? Ogólnopolska konferencja bibliotekarzy, Biblioteka Główna UMK, Toruń 4-6 grudnia 2003 roku* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/torun/derfert.php>. Stan z dnia 12.02.2012.
7. DEFERT-WOLF Lidia. Wirtualne narzędzia informacyjne. In ANTCZAK-SABALA Beata, KOWALSKA Małgorzata i TKACZYK Lucyna (red.). *Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej – tradycja i nowoczesność*. Toruń: Wyższa Szkoła Bankowa, 2009, s. 387-403. ISBN 978-83-923607-6-6.
8. DRYZEK Helena. Internauta w bibliotece. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 2003, nr 7. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/47/dryzek.php>. Stan z dnia 09.02.2012.
9. DUDZIAK-KOWALSKA Małgorzata. Internetowe strony www bibliotek jako element public relations. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 2004, nr 5. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2004/56/kowalska.php>. Stan z dnia 11.02.2012.

10. GĄGULSKA Bernadetta. Otoczenie bibliotek akademickich i jego wpływ na ich funkcjonowanie. In JURCZAK Izabela (red.). *Partnerzy bibliotek – model komunikacji z otoczeniem*. Łódź: Firma Księgarska Wiesława Juszcza, 2008, s. 21-31. ISBN 978-83-925616-0-6.
11. GŁOWACKA Ewa. Funkcje informacyjne internetowych stron www bibliotek – na przykładzie witryn polskich bibliotek uniwersyteckich. *Przegląd Biblioteczny*. 2000, nr 4, s. 46-53. ISSN 0033-202X.
12. GOUMISSI Ewa. Formularz elektroniczny: zgłoszenie książki do zakupu w Bibliotece Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej. *Z problemów bibliotek naukowych Wrocławia*. 2010, [T.] 8, s. 65-81. ISBN 978-83-7493-511-1.
13. GOUMISSI Ewa. Przykłady pozyskiwania wiedzy o potrzebach literaturowych w bibliotekach akademickich. *Z problemów bibliotek naukowych Wrocławia*. 2010, [T.] 8, s. 39-63. ISBN 978-83-7493-511-1.
14. JASKOWSKA Małgorzata. Cechy kształtujące wizerunek bibliotek naukowych w Internecie. *Przegląd Biblioteczny*. 2007, z. 1, s. 29-41. ISSN 0033-202X.
15. KANCZAK Agnieszka. Wizerunek biblioteki w Internecie na przykładzie witryn bibliotek holdingu WSB-7. In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Elektroniczny wizerunek biblioteki*. Gdańsk: Ateneum, 2008, s. 205-211. ISBN 978-83-61079-0-9.
16. KARCIARZ Magdalena, DUTKO Maciej. Funkcjonalność stron www bibliotek niepaństwowych szkół wyższych a ich wizerunek w środowisku elektronicznym na podstawie wybranych przykładów. In ANTCZAK-SABALA Beata, KOWALSKA Małgorzata i TKACZYK Lucyna (red.). *Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej – tradycja i nowoczesność*. Toruń: Wyższa Szkoła Bankowa, 2009, s. 345-360. ISBN 978-83-923607-6-6.
17. KARWASIŃSKI Piotr. Wirtualni użytkownicy nowoczesnych bibliotek – szansą rozwoju instytucji czy jej zagrożeniem? In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Elektroniczny wizerunek biblioteki*. Gdańsk: Ateneum, 2008, s. 17-40. ISBN 978-83-61079-0-9.
18. KOŁODZIŃSKA Ewa. Od witryny internetowej do portalu bibliotecznego. In *Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji: działania i codzienność. Materiały konferencyjne*. T. 2. Poznań: Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej, 2005, s. 58-67. ISBN 83-910677-3-4.
19. KOMPERDA Anna. Biblioteki polskie na stronach www: raport 2001. In *Internet w bibliotekach: próba bilansu i perspektywy rozwoju* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/iwb/komperda.php>. Stan z dnia 11.02.2012.
20. KOWALSKA Małgorzata. Analiza porównawcza jakości serwisów www bibliotek wyższych szkół niepaństwowych województwa kujawsko-pomorskiego. *Folia Toruniensia*. 2008, T. 8, s. 117-134. ISSN 1641-3797.
21. MALESZA Ewa. Ogólna charakterystyka stron www polskich bibliotek. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 1999, nr 7. Tryb dostępu: <http://www.nowyebib.info/biuletyn-ebib/7/a.php?malesza>. Stan z dnia 09.02.2012.
22. MARZEC Paweł. Możliwości wykorzystania oceny użyteczności w jakościowych badaniach serwisów internetowych bibliotek akademickich. In DEGEN Dorota, FEDOROWICZ Małgorzata (red.). *Od książki dawnej do biblioteki wirtualnej*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2009, s. 265-278. ISBN 978-83-231-2409-2.

23. NICHOLAS David, DOBROWOLSKI Zdzisław. Informacyjny gracz: nowa kategoria użytkownika informacji. *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej*. 2001, nr 1/2, s. 4-7. ISSN 1230-5529.
24. PARTYKA Lucyna. Formy internetowej komunikacji jako istotny element strony www biblioteki. *Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski*. 2009, nr 1, s. 51-57. ISSN 1640-7164.
25. PEPOL Anna. Ocena bibliotecznych stron www. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 1999, nr 7. Tryb dostępu: <http://www.nowyebib.info/biuletyn-ebib/7/a.php?pepol>. Stan z dnia 09.02.2012.
26. PIOTROWICZ Grażyna. Bibliotekarz a „użytkownik – klient” we współczesnej bibliotece uczelnianej. In *Czytelnik czy klient? Ogólnopolska konferencja bibliotekarzy Biblioteka Główna UMK, Toruń 4-6 grudnia 2003 roku. Biuletyn EBIB. Materiały Konferencyjne* [Dokument elektroniczny]. Nr 7. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/torun/piotrowicz.php>. Stan z dnia 11.02.2012.
27. SAPA Remigiusz. *Benchmarking w doskonaleniu serwisów www bibliotek akademickich*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005. ISBN 83-233-1963-4.
28. SAPA Remigiusz. Jakość serwisów www bibliotek akademickich, usability test. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 2002, nr 2. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/31/sapa.php>. Stan z dnia 12.02.2012.
29. SAPA Remigiusz. Zarządzanie bibliotecznym serwisem www. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 2000, nr 7. Tryb dostępu: <http://www.nowyebib.info/biuletyn-ebib/16/a.php?sapa>. Stan z dnia 11.02.2012.
30. SAWICKA Dagmara. Funkcje witryny internetowej biblioteki akademickiej. *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej*. 2005, nr 1, s. 13-19. ISSN 1230-5529.
31. SOBIECH Anna. Możliwości kształtowania wizerunku biblioteki przez media elektroniczne. In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Elektroniczny wizerunek biblioteki*. Gdańsk: Ateneum, 2008, s. 7-16. ISBN 978-83-610-79-01-9.
32. STANKIEWICZ Beata. Analiza stron www polskich bibliotek uniwersyteckich. *Bibliotekarz Zachodniopomorski*. 2005, nr 1, s. 16-30. ISSN 0406-1578.
33. STARZYŃSKI Michał, GOGACZ Grzegorz. Rola narzędzi Web 2.0 w budowaniu wizerunku nowoczesnej biblioteki. In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Elektroniczny wizerunek biblioteki*. Gdańsk: Ateneum, 2008, s. 83-91. ISBN 978-83-610-79-01-9.
34. SZCZEPANIAK Renata. Biblioteczne usługi on-line. Doświadczenia polskie i niemieckie. In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Elektroniczny wizerunek biblioteki*. Gdańsk: Ateneum, 2008, s. 63-70. ISBN 978-83-610-79-01-9.
35. SZERSZKIENIS Żaneta. Polskie strony www bibliotek akademickich i ich użytkownicy. *Biblioteka*. 2005, nr 9, s. 183-189. ISSN 1506-3615.
36. ŚWIĘCICKA Beata. Strony www jako element wizerunku bibliotek niepaństwowych szkół wyższych miasta Wrocławia. In ANTCZAK-SABALA Beata, KOWALSKA Małgorzata, TKACZYK Lucyna (red.). *Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej – tradycja i nowoczesność*. Toruń: Wyższa Szkoła Bankowa, 2009, s. 361-371. ISBN 978-83-923607-6-6.
37. WITRYLAK Agata. Witryny internetowe bibliotek państwowych wyższych szkół zawodowych – analiza treści. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 2000, nr 7. Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2006/77/witrylak.php>. Stan na 03.02.2012.

38. WOJCIECHOWSKA Maja. Wpływ otoczenia na zmiany w bibliotece. *Studia Bibliologiczne*. 2006, s. 23-38. ISSN 0208-6336.
39. ZIELENIECKA Barbara. Strony www bibliotek wyższych szkół niepaństwowych – próba porównania. In CZYŻEWSKA Maria (red.). *Działalność naukowa i informacyjna bibliotek uczelnianych: teoria a praktyka*. Białystok: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej, 2005, s. 103-122. ISBN 83-87981-37-0.

Załącznik

Wykaz ankietowanych bibliotek

Lp.	Nazwa biblioteki	Zaproponuj zakup	Oferta dubletów	Biblioteka poszukuje	Odpowiedź na ankietę
1	Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie	X	-	X	TAK
2	Biblioteka Jagiellońska w Krakowie	-	-	-	-
3	Biblioteka Politechniki Warszawskiej	X	-	-	TAK
4	Biblioteka Uniw. UAM Poznań	X	X	X	TAK
5	Biblioteka Politechniki Wrocławskiej	X	-	-	TAK
6	Biblioteka AGH	-	-	-	-
7	Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego	X	-	-	TAK.
8	Biblioteka Politechniki Łódzkiej	-	-	-	-
9	Biblioteka SGH	-	X	-	TAK
10	Biblioteka Uniw. Med. w Poznaniu	-	-	-	-
11	Biblioteka Politechniki Gdańskiej	-	-	-	TAK
12	Biblioteka Uniw. Medycznego w Białymstoku	-	-	-	-
13	Biblioteka UMK w Toruniu	-	-	-	-
14	Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego	-	-	-	-
15	Biblioteka Politechniki Śląskiej w Gliwicach	X	X	-	TAK
16	Biblioteka Uniw. Śląskiego w Katowicach	X	-	-	TAK
17	Biblioteka Politechniki Poznańskiej	-	-	-	-
18	Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego	-	X	X	TAK
19	Biblioteka Warszawskiego Uniw. Medycznego	X	-	-	-
20	Biblioteka Gdańskiego Uniw. Medycznego	X	-	-	TAK
21	Biblioteka Uniw. Medycznego w Lublinie	X	-	-	-
22	Biblioteka SGGW	-	X	-	-
23	Biblioteka Uniw. Medycznego w Łodzi	X	-	-	-
24	Biblioteka Pomorskiego Uniw. Med. w Szczecinie	-	-	-	-
25	Biblioteka Akad. Leona Koźmińskiego W-wa	-	-	-	-
26	Biblioteka Śląskiego Uniw. Med. w Katowicach	X	-	-	-
27	Biblioteka Akad. Medycznej we Wrocławiu	-	-	-	-
28	Biblioteka Uniwersytetu Ekonom. w Poznaniu	X	X	-	TAK
29	Biblioteka Uniw. Ekonomicznego we Wrocławiu	-	X	-	-
30	Biblioteka Uniw. Warm-Mazur. w Olsztynie	X	-	-	-
31	Biblioteka KUL w Lublinie	-	X	-	-
32	Biblioteka UMCS w Lublinie	X	-	-	TAK
33	Biblioteka Uniw. Przyrodniczego we Wrocławiu	X	-	-	-
34	Biblioteka Wojskowej Akad. Techn. w Warszawie	X	-	-	TAK
35	Biblioteka Zach.-Pom. Uniw. Technolog. Szczecin	X	-	-	-
36	Biblioteka Politechniki Krakowskiej	X	X	X	TAK
37	Biblioteka Uniw. Przyrodniczego w Poznaniu	-	-	-	TAK
38	Biblioteka Uniw. Ekonomicznego w Krakowie	X	-	-	TAK
39	B-ka Uniw. Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie	X	-	-	-
40	Biblioteka Uniw. Rolniczego w Krakowie	-	-	-	-
41	Biblioteka Uniw. Kardynała Stefana Wyszyńskiego	X	-	-	TAK
42	Biblioteka Uniw. Pedagogicznego w Krakowie	X	-	-	TAK
43	Biblioteka Uniwersytetu Szczecińskiego	X	-	-	TAK
44	Biblioteka Uniw. Ekonomicznego w Katowicach	X	-	-	-

45	Biblioteka Politechniki Częstochowskiej	X	-	-	TAK
46	Biblioteka Pol.-Jap. Wyższej Szkoły Technik Komp.	-	-	-	-
47	Biblioteka Uniw. Przyrodniczego w Lublinie	X	X	-	TAK
48	Biblioteka Politechniki Opolskiej	X	-	-	-
49	Biblioteka Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach	X	-	-	TAK
50	Biblioteka Uniwersytetu w Białymstoku	X	-	-	-
51	Biblioteka Uniwersytetu Opolskiego	X	X	-	TAK
52	Biblioteka Politechniki Lubelskiej	X	-	-	TAK
53	Biblioteka Uniw. Technol.-Przyr. w Bydgoszczy	X	-	-	-
54	Biblioteka Akad. Obrony Narodowej w Warszawie	X	-	-	-
55	Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego	X	-	-	TAK
56	Biblioteka AWF w Krakowie	X	-	-	-
57	Biblioteka Politechniki Białostockiej	X	-	-	-
58	Biblioteka Collegium Civitas w Warszawie	X	-	-	-
59	Biblioteka Szkoły W. Psychol. Społ. w Warszawie	X	-	-	-
60	Biblioteka Akademii Humanistycznej w Puławach	X	-	-	-
61	Biblioteka Politechniki Rzeszowskiej	X	-	-	-
62	Biblioteka Politechniki Koszalińskiej	X	-	-	-
63	Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego	X	-	-	-
64	Biblioteka AWF w Warszawie	-	-	-	TAK
65	Biblioteka AWF we Wrocławiu	X	-	-	-
66	Biblioteka AWF w Poznaniu	X	-	-	-
67	Biblioteka Akademii Finansów w Warszawie	-	-	-	-
68	Biblioteka Uniwersytetu w Kielcach	-	-	-	TAK
69	Biblioteka Uniwersytetu w Bydgoszczy	X	X	-	TAK
70	Biblioteka Uniw. Przyr.-Humanist. w Siedlcach	X	-	-	-
71	Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania Marketingowego i Jęz. Obcych w Katowicach	-	-	-	-
72	Biblioteka Akad. Jana Długosza w Częstochowie	-	-	-	TAK
73	Biblioteka W. Szk. Fin. i Zarządzania w Warszawie	X	-	-	TAK
74	Biblioteka W. Szkoły Studiów Mnarod. w Łodzi	-	-	-	-
75	Biblioteka Akademii Pomorskiej w Słupsku	-	-	-	-
76	Biblioteka Politechniki Radomskiej	-	-	-	-
77	Biblioteka Akademii Morskiej w Gdyni	-	-	-	-
78	Biblioteka Akad. Tech.-Hum. w Bielsku-Białej	-	-	-	-
79	B-ka Akad. Pedagogiki Specj. w Warszawie	-	-	-	-
80	B-ka Społ. W. Szkoły Przeds. i Zarządzania w Łodzi	-	-	-	-
81	Biblioteka Uczelni Łazarskiego w Warszawie	-	X	-	-
82	Biblioteka Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni	-	-	-	-
83	Biblioteka Górnośl. W. Szk. Handl. w Katowicach	-	-	-	-
84	Biblioteka Akademii Morskiej w Szczecinie	-	-	-	TAK
85	Biblioteka AWFis w Gdańsku	X	-	-	-
86	Biblioteka Sz. Gł. Służby Pożarniczej w Warszawie	X	-	-	-
87	Biblioteka Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie	X	X	-	-
88	Biblioteka Krakowskiej Akademii im. A. Frycza Modrzewskiego	X	X	-	TAK
89	Biblioteka Doln. Szkoły Wyższej we Wrocławiu	X	-	-	-
90	Biblioteka Akademii Human.-Ekonom. w Łodzi	-	-	-	-
91	Biblioteka Ateneum – Szkoły Wyższej w Gdańsku	X	-	-	TAK

Źródło: opracowanie własne.